

ARTHUR RIMBAUD

ISTUVAT

Mustin paisein, rokonarvin, vihrein pussein silmien
Ympäriällä, reiseluita puristavin sormin turvonnein,
Äreyksien epämääräisten peittämin kalotein,
Kuin vanhan seinän spitaaliset kukinnat;

Epileptisin rakkauksin he on varttaneet
Oudot luustonsa tuolien mustiin isoihin
Luurankoihin; jalat kituvilla pienoilla
Kietoutuvat yhteen aamuin, illoinkin!

Nämä vanhukset on aina punoutuneet istuimiin,
Tuntien elävien aurinkojen kalkitsevan ihonsa,
Tai, katse ikkunassa missä lumet kuihtuvat,
Väristen rupikonnan tuskaista värinää.

Ja on istuimet hyvät heille, ruskeine housuineen,
Heidän lonkkiensa kulmiin olki mukautuu;
Vanhojen aurinkojen sielu kirkastuu sidottuna
Näihin tähkälyhteisiin, joissa jyvät sinneet on.

Istuvat nuo, polvet hampaissa, pianistit vihreät,
Kaikin sormin istuintensa pohjaa rummuttaen
Kuulevat surullista rytmiä barkarolien,
Heidän päänsä liikkuvat tahtiin rakkauden keinunnan.

- Oi! älkää antako nousta! se haaksirikko on...
He nousevat, kuin piestyt kissat muristen,
Aukeaa hitaasti lapaluut, oi raivoa!
Housuin turvonneista kupeista pullistunein

Ja te kuulette, kun kolisee kaljut päät
Synkkiin seiniin, ja he hakkaavat kieroja jalkojaan
Maahan, heidän nappinsa on silmät petojen,
Jotka tarttuu teihin perältä käytävien!

Heillä on myös käsi näkymätön, tappava:
Heidän vastakatsensa mustan myrkyin suodattaa,
Joka täyttää lyödyn nartun silmän kärsivän
Ja te hikoillette vankeina kammottavan suppilon.

Istuutuvat taas, nyrkein likaisin kalvosimiin uponnein
Ajatellen niitä, jotka sai heidät nousemaan;
Aamunkoista iltaan rauhastertut leukojen
Heiveröisten alla on puhkeamaisillaan.

Ankaran unen painettua heidän luomensa
Päät käsissä hedelmöitetystä istuimista uneksi,
Pienistä tosirakkauksista reunatuolien,
Jotka ylpeitä työpöytä piirittää;

Mustekukat, pilkkusiitepölyä yskivät,
Heitä tuudittavat kyyryjen verhiöiden myötänä
Kuin gladiolarivissä lentävät korennot
- Ja vihneet kiihottavat heidän elimiään.

nykyisyyttä ja dystooppista lähitulevaisuutta. Näiden kirjoitusten lajityypillä on merkitystä: Land mielsi aivoituksensa kaikesta huolimatta filosofiaksi eikä vaikkapa proosaksi. Proosana hänen näkynsä olisivat olleet kenties teoreettista kyberpunkia tai uuslummaa, filosofiana ne muodostavat syöverin, johon täytyy joko sylkäistä tai hypätä.

Landin ajattelu on pikimustaa posthumanismia, mutta hänen tapauksessaan se on rehellisyyttä todellisuudelle, jonka täydellistä pimentymistä hän seuraa sen sisältä. Tämän filosofian vaikutteita ei ole vaikeuksia listata. Kaikki ajattelu, joka on hyvin perustein tai pistämättömällä tyylillä sakean mustaa, saa kelvata: Nietzschen aktiivinen nihilismi, Georges Bataillen solaarinen raivo ja erotiikan yö, Antonin Artaud'n aukirevitty kehollisuus ja Georg Traklin sekä Arthur Rimbaud'n poeettinen houreisuus edeltävät Landia ja saavat uuden elämän hänen kirjoituksissaan. Kaikesta huolimatta nämä mustat tähdet eivät opasta dekadenssilla mäsäilyyn, vaan energian ja ideoiden tuhlaukseen. Kääntöpuolena on, että toisinaan Land ei saa lyötyä naulaa pohjaan asti, vaan humaltuu saamastaan ajatuksesta vain heittääkseen sen pois toisen entistä huuruisemman tieltä. Tämä on ajattelun kokeellisuuden hinta.

Land on Bataillen tapaan ateistinen mystikko, jota pyhän kokemus samanaikaisesti kannattelee ja tukehduttaa. Landin bataillelaisella "libidinaalisella materialismilla" on vahvat spirituaaliset juuret, niin kuin Bataille osoitti ekstaattisia mystikkoja kuten Avilan Teresaa käsittelevissä kirjoituksissaan. Materiaalisten prosessien eroottista energieettisyyttä ei lähdetä palauttamaan Freudiin tai edes Reichiin, vaan pohjalla on myöhäiskeskiajan ja varhaisen uuden ajan okkulttinen ajattelu. Esimerkiksi esseessään "Qabbala 101" Land etsii innoitusta kabbalistisesta gematriasta suorastaan metodologisella raivolla. Juutalaisen perinteen tuntemuksesta Landia ei voi kiittää, mutta esi- ja antimoderni saumautuvat jälkitekolliseen futurismiin omavoimaisen anteeksipyytelemättömästi.

Land kuuluu siihen kirottujen näkijöiden lajiin, joka metsästää jumalia (kenties ne syödäkseen) uskomatta yhteenkään. Tälle asenteelle on tyypillistä venyttää inhimillisen aluetta kaikin voimin niin laajalle kuin mahdollista pelkästä putoamisen ja minuudesta luopumisen riemusta. Kun Landin tekstistä kuoritaan ajankuvallinen antihumanismi eli kyborgeilla ja määrällä teknologiolla mehustelu, jäljelle jää halu tulla dionyysisen pyhän syömäksi. Siinä missä Bataille haki yhteyttä (radikaali)vassemmiston ja vasemman eli saastaisen pyhän välille, Land väittää, että tuo kirottu pyhyys on kapitalistisen järjen salainen ydin, ja koska sitä ei siksi tiedosteta, kapitalismi lopulta luhistuu siihen joutuessaan kohtaamaan ratkeamattomat ristiriitansa.

Siinä missä esimerkiksi Slavoj Žižek kutsuu toimimaan kuin jo eletäisiin kapitalismin jälkeen, Land operoi kaottisessa pisteessä, jossa länsimainen järki ja talous ovat juuri romahtamaisillaan. Se on piste, jossa valtaa ei ole vielä jaettu uudelleen, ja jossa jonkin aikaa voi näyttää siltä, ettei niin tapahdukaan. Tässä tilanteessa

ILTARUKOUS

Elän istuen, kuin enkeli parturissa,
Puristaen nyrkkiin mukin syväuurteisen,
Alavatsa, kaula kaarella, hampaissa Gambier-
Piippu, alla ilman, hennoista purjeista täyttyneen.

Kuten vanhan kyyhkyslakan lämpimät ulosteet,
Tuhat unta minussa sulaa lempeään poltteeseen:
Hetken sydämeni suruinen on kuin manto puun,
Nuori tumma kulta valumista verinen.

Sitten, kun uneni olen niellyt huolella,
Käänny, juotuaani kolme-neljäkymmentä mukillista
Ja keskityn tyydyttääkseni tarpeen polttavan:

Suloisesti kuin Herra seetrin ja iisopin
Kusen tummiin taivaisiin, kovin korkeisiin, kaukaisiin;
Suurten heliotrooppien hyväksyessä sen.

SONETTI PERSREIÄLLE

Hämyinen, poimuileva punaneilikka
Hengittää, nöyrästi uponnut sammaleeseen,
Rakkaudesta kosteaan, joka seuraa hellää valkoisten
Takamusten pakoa sen päärmeeen syvyyksiin.

Kuin maitokyynelin sen säikeet on
Itkeneet julmaa tuulta, ne takaisin
Saven pieniin verihyytymiin häätävää
Kadottaakseen itsensä, mihin kutsuu viettävyys.

Usein Uneni liittii suunsa sen aukolle;
Sielu, ruumiin yhdynnälle kateellinen,
Siitä sai kyynelkanavan, pesän nyhkytyksilleen.

Pyörtyvä oliivi, huilu hyväilevä se on;
Käytävä, josta laskee taivainen makeinen:
Kosteuden kietoma Kaanaa naisellinen!

Deleuzea Sorbonnessa vuonna -68 kuin kalseita epistemologian kurseja, joita brittiläisessä maaseutuyltiopistossa oli siedettävä 90-luvulla. Hänen vetämänsä kurssi oli nimetty kärkevästi ”Ranskalaiseksi nykyfilosofiaksi” – muilta osin opinto-ohjelmallamme ei ollut mitään tekemistä nykyisyyden kanssa. Oleellisempaa on kuitenkin, että Land toi opetuksessaan esiin omaa käynnissä olevaa tutkimustaan. Tämä oli ennenkuulumatonta: että filosofiaa voitaisiin *todella tehdä* sen sijaan, että vain tulkittaisiin ja kommentoitaisiin sitä jälkikäteen. Hän imaisi yleisönsä mukaan filosofian, taloustieteen, kirjallisuuden, biologian, teknologian ja vielä nimeämättömien aiheiden spekulatiiviseen pyörteeseen – ennen kuin taas lamautti nämä jollakin järkyttävällä väitteellä tai omituisella julistuksella. Puhuessaan Land harhaili ympäri luokkahuonetta välillä kiipeillen hajamielisesti tuolien yli kuin vierasmaalainen vuorivuohi, välillä taas kyyristellen tuolin istuimella kuin jättimäinen rukoilijasirkka.

Landille kaikki alkoi Kantista. Hän luki Kantin ”kriitiikin” eräänlaisena yhteiskunnallisen konservatismiin ja Pääoman mädättävien voimien alitajuisena dramatisointina, joka jatkui Nietzschen, Schopenhauerin ja Bataillon kehittämissä kantilaisen kritiikin villiintyneissä juurivesoissa. Nämä ajattelijat asettivat kyseenalaistamisen ja rettelöimisen järjestyksen edelle. Land oli opiskellut keskittyneesti Heideggeria ja dekonstruktivistista ajattelua, jotka hän oli taipuvainen heittämään sikseen, vaikka niiden perustavoitteet edelleen vaikuttivat hänen tuotannossaan. Hän kuitenkin löysi keskeisimmän inspiraationsa Deleuzen ja Guattarin *Kapitalismi ja skitsofrenia* -teoksen kunnianhimoisesta ”kontingenssin universaalihistoriasta”. Sen hän tahtoi irrottaa ranskalaisfilosofisesta, vuoden -68 henkisestä poliittisesta kudelmasta. Landin mukaan teokseen tiivistyi käsitteellinen lataus, jolla voitaisiin räjäyttää sen edelleen liian perinteisessä mielessä poliittiset tavoitteet.

Jo Landin varhainen tuotanto todisti filosofisesta nerokkuudesta ja tarmokkaasta päämäärähakuisuudesta (jopa kärsimättömyydestä) suhteessa filosofisiin lähteisiin. Kuitenkin tietystä vaiheesta 90-luvun puoliväliä oli kuin joku olisi kääntänyt vipua, ohjannut Landin pois kaikilta tunnetuilta filosofisen tutkimuksen raiteilta ja ladannut hänen teksteihinsä uutta voimaa. Tämä muutti niiden muodon, tyylin ja sisällön tai oikeastaan teki näistä kolmesta osatekijästä käytännössä erottamattomat. Yhä vieraampia aineksia sulautui hänen filosofiseen argumentointiinsa, joka pohjasi yhä enemmän jälkistrukturalismin hillittöimpiin osiin (Deleuzeen ja Guattariin, Lyotardin ”libidinaaliseen talouteen”). Tästä syntyi täysin uusi ”teoreettisen fiktion” tyyli. Tämän uuden muodon avulla Land herätti uudelleen henkiin sen, minkä hän näki olevan heideggerilaisuuden, strukturalismin ja jälkistrukturalismin perustavin pyrkimys: länsimaisesta historiasta ulos murtautumisen näyttämöllepanon. Uusi yritys oli tarpeen, koska mainitut filosofiset liikkeet olivat vastoin omaa luontoaan luovuttaneet orastavan antihumanisminsa takaisin instituutioiden pyhittämiä pappien turvallisiin käsiin – teennäiselle, poh-

MUINAISET ELÄIMET nussivat, myöskin juostessaan,
Veren ja ulosteen peittämin rauhasin.
Esi-isät näytti ylpeästi elintään,
Esinahan poimua, siementä pussien.

Keskiajan naaras, olkoon enkeli tai emakko,
Tarvitsi kiitettävästi varustellun kaverin;
Ei joku Kléberkään ollut tuon suhteen puutteellinen,
Sen kertoo housut, suurennellen vähän vain.

Onhan ihminen ylpeimmän nisäkkäänkin vertainen;
Suotta hämmästellään suuruutta niiden elinten;
Koittanut kuitenkin on kuohittu hetki: on hevosen

Ja härän kiivaus saanut ikeen, kukaan ei
Enää tohdi pystyttää genitaalista ylpeyttään
Puistoihin, missä pilaileva lapsuus parveilee.

KORPIT

Herra, kun on niitty jäätynyt,
Lannistetuissa kylissä kun on
Pitkät kellonsoinnit kuolleet jo...
Luonnon kukattoman yllä on
Syöksyneet taivaista valtavista
Rakkaat korpit suloiset.

Outo armeijanne äänin ankarin,
Kylmät tuulet hyökkää pesiinne!
Te, varrella keltavirtojen,
Vanhojen ristien teillä, ja
Yllä aukkojen ja ojien,
Hajaantukaa, yhtykää!

Tuhatmäärin, yllä Ranskan kenttien,
Joissa toissapäivän kuolleet nukkuvat,
Kiertelette talven, eikö niin,
Jotta muistaa ohikulkijat?
Siis te pakko julki huutakaa,
Oi te mustat hautajaislintumme!

Mutta, pyhimykset tammen latvaan istuneet,
Mastoon, kadonneeseen illan lumoihin,
Jättäkäähän linnut toukokuun
Niille, jotka metsän syvyys kahlehtii,
Ruoho, josta ei voi paeta,
Ja tappio tulevaisuudeton.

Olihan tällaisia ennenkin ollut, kuten ihmisuhraavilla atsteekkeilla tai *potlatch*-seremonioita järjestävillä heimoilla. Postmodernin kapitalismin täysverisenä lapsena Land sen sijaan näkee tuskallisen selvästi, että kaikki pyhyys ja yhteisöllisyys on helposti otettavissa tuotantokiertoon. Mitä väkivaltaisempaa ja mystisempää kaupattava merkitys on, sen parempi. *If it bleeds, it leads* on iskulause, jolla järjestäytyneen yhteiskunnan vastaisuus ja kuoleman voimat muutetaan kapitalistisen arvomuodostuksen osiksi. Niinpä Landille jää hyvin vaikea tehtävä. Ei yhtenäisiä teorioita tai raikkaita kuvauksia, ei edes raivoavaa pilkkua ja jäytävää harhaoppisuutta, vaan tarttuvaa, loukkaava ja häiritsevää kirjoitusta, joka Landin oman luonnehdinnan mukaan on järjestelmällisen ei-ihmiskeskeistä, kulttuuripessimististä, psykoanalyttistä (ilman psyykeä ja analyysiä), synkkämielistä ja termodynaamis-energeettistä.⁶

Energetiikka ei ole kritiikkiä, koska tarkoituksena ei ole osoittaa luotettavaa tai legitimiä polkua tietämättömyydestä tietoon vaan pikemminkin tuottaa heittäytyvää kokeellisuutta tiedetystä tuntemattomaan. Kuten Landin koottujen kirjoitusten *Fanged Noumena* esipuheen kirjoittajat Robin Mackay ja Ray Brassier toteavat, Landin ajattelun ehdollistava vastustaja on Kant, jonka kritiikki-filosofia on pakkomielteinen Ihmisyysden Turvajärjestelmä (*Human Security System*), tavoitteenaan kokemuksen suojaaminen kaikelta aidosti ulkopuoliselta⁷. Mitä tuotteistaminen (*commodification*) on kapitalismille, sitä kantilainen järjen ja kokemuksen synteesi on filosofialle: säänneltyä vaihtoa, jossa ulkopuolelle enemmän tai vähemmän onnistuneesti pakotetaan tavaran toimittajan rooli, vaikka ulkoisuus on koko tuotteistamisen ja synteessin voima ja polttoaine, sen *energia*.

Yleinen talous

Esitystavallisista ongelmista huolimatta Landin perusajatus energiasta, joka virtaa yleisessä eli aurinkotaloudessa on helppo esittää. Toisin kuin eräänlainen yleistajuinen darwinismi antaa ymmärtää, elämä maapallolla ei perustu kilpailuun niukoista resursseista vaan energian ylimäärään, luksukseen. Energia on peräisin auringosta, joka sylkee silmittömästi itsestään voimaa joka suuntaan, koko ajan. Osa tästä törmää maapalloon, joka sekkin on tähtien kylvämää kuonaa. Auringon energiaa on niin paljon, että se saa aineen kiemurtelemaan, muuttumaan, aina erilaisiksi ”alkukeitoksen” kemiallisiksi yhdisteiksi ja eläviksi soluiksi asti. Soluissa energiaa on liikaa. Ne liikkuvat, jakaantuvat, kasvavat, syövät toisiaan, liittoutuvat, ryhtyvät symbioosiin. Kasvit vastaanottavat yhteyttämissoluissaan auringon hajoamisenergiaa ja muuttavat sitä sokereiksi ja muiksi orgaanisiksi yhdisteiksi. Kasveja kasvaa niin paljon, että eläimet syövät niitä. Eläimiä on niin paljon liikaa, että ne voivat syödä toisiaan. Näin auringon maapalloon törmäävä energia virtaa monenlaisten kanavien, putkistojen ja huokosten läpi (kerroksellisesti: yhden luu on toisen virta, yhden seinä on toisen ovi) valuaakseen muun aurinkoenergian tavoin tyhjiin.

HÄPEÄ

Niin kauan, kuin terä ei
Irrota aivoja, tuo valkoisen-
Vihreä pakkaus rasvainen
Aina vain uutta huuruua,

(Oi! Hänen sietäisi leikata pois
Nenä, huulet, korvansa,
Vatsakin! ja heittää pois
Jalkansa! oi ihmettä!)

Ei, tosiaan uskon: jos
Ei terä lävitse päin
Ei kivet myös kupeisiin
Ei tuli sisuksiinsa

Käy, ei tuo häiriköivä
Lapsi, tuo niin typerä
Elukka lakkaa hetkeksikään
Juonimasta, pettämästä.

Kuten Kalliovuorien
Kissa, kaiken saastaten!
Luoja! kunpa sen kuollessa
Nousisi jokin rukous.

MITÄ MEITÄ, SYDÄMENI, HAITTAAVAT verikerrokset,
Hiilet, ja tuhat murhaa ja pitkät raivokkaat
Huudot, itku kaiken helvetin, järjestyksen
Kaiken kääntävä; ja pohjatuuli vielä raunioiden

Yllä, kaikki kosto? ei mitään... - Vaan kuitenkin
Sitä tahdomme! teollisuus, hallitukset, ruhtinaat,
Tuhoutukaa! Valta, oikeus, historia, maahan myös!
Se on osanamme. Veri! veri! liekki kultainen!

Kaikki sodalle, kostonle, hirmuvallalle!
Henkeni! Leuoissa kääntykäämme: oi, kadotkaa,
Tämän maailman valtiot! keisarit,
Hallitukset, siirtomaat, kansat, riittää jo!

Kuka sekoittaisi raivoisan tulen pyörteitä, ellemme
Me, ja nuo, jotka veljiksi luulemme myös?
Oi, haaveelliset ystävät: meitä miellyttää
Se; tulivirrat! koskaan enää emme työtä tee!

Eurooppa, Aasia, Amerikka, hävitkää.
Kaiken on valloittanut kostava marssimme,
Kaupungit ja maat! – Meidät tullaan voittamaan!
Purkautuu tulivuoret! ja meri lyö...

Ystävät! oi! – sydämeni, he veljiä varmasti on:
Mustat tuntemattomat, jos lähtisimme? lähdetään!
Oi epäonni! tunnen kuinka täriseen, vanha maa
Päälläni yhä enemmän teidän on! sulaa maa,

Ei se mitään! olen täällä! täällä aina vain!

Toisen maailmansodan jälkeen Bataille kehui Yhdysvaltain Marshall-apua, joka itsekkään laskelmoinnin lisäksi antoi globaalille kapitalistimille keinon hävittää ylijäämiä ilman sotimista niin, että seurauksena oli kapitalismin kultainen aikakausi.²³ Ylijäämän ajatusta tuki Bataillen ydinfyysikkoystävältään Georges Ambrosinolta oppima käsitys, että ihmiskunta on saamassa ydinvoimasta energialähteen, joka tuottaa energiaa niin halvalla, että sitä ei kannata edes mitata tai laskuttaa ("energy too cheap to meter", kuten asia ylijäämän kultamaassa ilmaistiin)²⁴. Yhdessä nämä oletukset, tuotannon aina tuottama ylijäämä ja ydinvoiman ylitsevuotavuus, tekivät Bataillen ajattelun rakenteellisesti sokeaksi luonnonvarojen uusiutumattomuuteen perustuville kasvun rajojen ongelmille.

Resurssipulan kokemus ja termodynamiikan toisen peruslain saattaminen yhteen ylijäämä-ajatuksen kanssa ei ole helppoa²⁵. Suoraa ristiriitaa niiden välillä ei ole, koska Bataillen tarkoittama ylijäämäenergia on hyödyttöä energiaa, jonka on pakko tuhlaantua ja joka ei suostu laskelmoivaan käyttöön. Hakkaamalla syyksellisen halkoja saa aikaan paitsi lihasenergian muuttumista hajonneeksi ja siksi tulipesässä käyttökelpoisemmaksi aineeksi (hyötyä) myös "kirotun osuuden" (*la part maudite*) hyödyttöä energiaa, joka ei muutu varastoituviksi ja käytettäviksi haloiksi. Käytännössä hyödytön energia ilmenee siinä, että halkoja ei koskaan ole juuri oikeaa määrää vaan joko liian vähän tai liian paljon. Molemmat voivat edelleen saada useita muotoja: ehkä liiat halot on jätettävä lahoamaan, ehkä lämpöä on päästettävä harakoille, kun sisällä on tukalaa, kenties muuri halkeaa kuumuudesta, tai sitten on paleltava liian viileässä tai kulutettava lisää omaa lihasenergiaa, jälleen yksi syllys lähempänä kuolemaa. Hyödyn kannalta laskelmoimattoman eli heterogeenisen energian ylimäärä merkitsee, että järkevä työn määrä ei koskaan osu tarkalleen järkevään tarpeeseen sen paremmin energiaylämäkeen kuin -alamäkeenkään ponnisteltaessa.²⁶

Silti Land joutuu turvautumaan boltzmannilaiseen *deus ex machina*an juuri selittääkseen heterogeenisen energian ylimäärän. Tavanomaisen termodynamiikan mukaan energiaa kuluu hukkaan, koska työskennellessä osa työstä ei muutu tavoitteen mukaisesti vaan häviää esimerkiksi kitkan vaikutuksesta. Auton moottorissa räjähtelevän polttoaineseoksen energiasta vain osa vie autoa eteenpäin ja osa häviää moottorin sisäiseen kitkaan ja ilmenee kuumana moottorina. Toinen peruslaki tarkoittaa, että energian hyötykäyttö ei ole sataprosenttista. Mutta Bataille ei tarkoita tätä "mekaanista" hukkaantumista, koska hänen mukaansa tuotannossa *syntyy* heterogeeninen ylenmäärä, joka on erikseen tuhlettava. Toki esimerkiksi polttomoottorin hukkaama energia ja aine jää yllättävällä ja kirotulla tavalla kiusaamaan laskelmointia (esimerkiksi niin kutsuttuna ilmastonmuutoksena), mutta Bataille ja Land tarkoittavat, että myös polttomoottorin *onnistuneesta* käytöstä (tässä tapauksessa auton liikkumisesta) syntyy heterogeeninen ylenmäärä. Tämän ilmiön Land kuvaa probabilistisen, sattumallisen